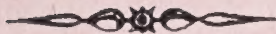
Українська Соціяльдемократія.

№ 2.

ІВАН ГИЛЬКА.

Війна і завдання Українського робітництва

1915.

ВІЙНА І ЗАВДАННЯ УКРАЇНСЬКОГО РОБІТНИЦТВА.

І. Усе переплуталось.

З цею війною неначе все переплуталось: що було чорне, кажуть нам тепер, що воно червоне, а що було червоне, кажуть що чорне.

Коли прочитаєш дозволені правительственною цензурою російські ґазети, то виходить, що Росія, той самий російський уряд, який досі всі вважали катом і розпиначем народів — тепер робить якесь „святе діло на користь свободи". Ті панки-писаки, з тавром на лобі „дозволений цензурою", щоб дужче затуманити голови народові, тичуть у вічи і те, що, мовляв, „Росія йде вкупі з республиканською Францією та вільною Анґлією, заступницею народів". Послухати їх, то виходить і так, що в Німців були тільки казарми та жандарми і що то Німеччина, та сама Німеччина, де робітнича орґанізована кляса найсильнійша на світі, перегородила дорогу до волї народів, а — як кажуть деякі збиті з пантелику російські революціонери — „і до росту міжнародньої робітничої орґанізації і соціялізму"...

От таких дурисвітів і просто обманщиків в звичайний час назвалиб *чорною сотнею,* якою вони є по духу своєї роботи, і, колиб вони тоді зявили ся в робітничі квартали, то їм просто далиб, як то кажуть, по потилиці. А колиб то були люди, що досі брали участь в революційнім русї, то їх назвалиб *зрадниками.*

Та війна так несподівано всїх заскочила, а правителї наші вкупі з пануючими клясами розвинули відразу такий скажений російсько-патріотичний терор (залякування), що люди не встигли очухатись. Колиж де окремі робітничі гурти, як от і робітничі соціяльдемократичні депутати в Думі, стали на справжню пролетарську, клясову, протилежну інтересам царської бюрократії (чиновництва) і російських фабрикантів позицію — то правительство, користуючись розгромом робітничої орґанізації — відразу таких людей запротурило туди, звідкіля більше не долїтає на волю людський голос.

Так само поступило правительство на самім початку війни з робітничими ґазетами і з тими незалежними демократичними орґанами (головним чином провінціяльними ґазетами і ґазетами поневолених народів: українськими, ґрузинськими, латишськими и т. д.), які сміли мати инший від наказаного з гори жменею державних верховодів голос.

Оттак загукали, залякали робітництво і селянство, кинули до всього того народові жменю обі-

цянок, які нічого не коштують і які заздалегідь ніхто не думав переводити, і пхнули мілїони людей гинути „за царя, веру і отечество“.

II. Війна війнї через розвалене царизму!

Вісїм місяців війни скинули трохи полуду з очей — навіть і неробітничим масам, бо вже неможливо було утаїти справжнїх бажань теї правительственно-думської клїки (гуртка верховодів), що підготовила і викликала війну. Цї бажання соціяльдемократія давно ясно бачила і розкривала перед народом, як бажанне нових баришів до кишенї московської буржуазії, нових спромог обкрадати казну чиновникам і нових служебних вигод дворянським синкам і наймитам царизму. І коли з вибухом війни московські лїберали („кадети“) розцїлувались з чорною сотнею, коли всї представники міщанства стратили голову в чадї московського патріотизму, тодї одні лише соціяльдемократичні депутати в Думі, і в тім числї робітничі депутати з України, прилюдно висловили свій протест проти непотрібної і шкідливої народнім масам війни, відмовившись голосувати за асигновки грошей на війну і зоставшись вірними основній лїнії соціяльдемократії: — *війна війні через розвалене російського царизму!*

Тепер кожен робітник, чи він був в салдатській шинелї на позиціях, чи він лишив ся в дома — ясно бачить вже, кому і на віщо була по-

трібна ся воєнна авантура. Море крови, міліони на віки покалічених людей, які ляжуть *нам*, робітникам і селянам на шию, бо на людське утриманне їх у правительства і дворянсько-буржуазних думських верховодів „не вистане" грошей, безробіття, дорожнеча і голод по містах, незасіяні поля і мара голоду, а в багатьох родинах вже й тепер голод — на селах. А скільки то доведеть ся народнім масам платити за се податками ріжних сортів! Уже тепер позаводили нові воєнні налоги, алеж виплачувати ті великі міліярди карбованців, що їх так легко тепер кидають царські міністри, доведеть ся потім народові ще довгий час.

Не дивнож, що як не старають ся всї ті, що сиділи завсїгди на шиї мас народнїх, затуманити далї своєю брехнею очі робітників і селян — однак *незадоволеннє війною починає хутко ширитись,* і гасло соціяльдемократії *„війна війнї"* знаходить все більше прихильників.

Алеж спинити цю війну тим лехше, чим швидче надійде *погром казенної Росії,* бо вовчого апетиту пузатих експльоататорів наших інакше не приборкаєш. І лише при розгромі царської Росії пролетаріят і селянство всїх націй, що заселяють російську державу — зможуть справдї узяти верх в краю і установити по своїй волї такі порядки, які потрібні народнім робітничим масам і окремим народам. Так було за японської війни і інакше не може бути й тепер. Кожен неуспїх царських ґенералів ослаблює царське правительство, казенну

Росію, а народнїм масам нагадує ще раз за гниль царських порядків і облехшує їм побороти чиновництво і взяти революційним способом власть в свої руки.

III. Революція неминуча.

Нова революція підготовлялась в народнїх масах російської імперії з того самого часу, як царським указом 3-го юня 1907 року була розігнана II Дума і як пішла повним ходом лїквідація (нищення) всїх народнїх придбань, зроблених робітництвом і селянством в 1905-1906 роках.

В неймовірно тяжких умовах підтримував пролетаріят через сї вісїм років реакції свою клясову соціяльдемократичну орґанізацію, борючись за кожну можливість леґального істнування. Двічи він посилав демонстративно до Думи своїми депутатами тих самих соціяльдемократів, про яких правительство сказало, що вже їх поховало в могилу зсилки і каторги. Пролетаріят не тільки не завмер, але боров ся як міг далї за *нові* придбання, як от страхові закони і свободу професіональної орґанізації, за свою леґальну робітничу пресу. Він вів теж далї економічну забастовочну боротьбу проти змагань фабрикантів і казни знищити усї економічні придбання робітників, зроблені в часї революції (більшу платню і коротший робочий день).

Проти тих тяжких зусиль робітничої кляси пра-

вительство витягало нову артилерію. На залізницях орґанізовувались специяльні кадри чорносотенних „істінно-русских“ робітників і служащих, якими заступались усі посади, а люде неслухняні а також і мирні, але не-москалї (ґрузини, свідомі українцї і т. д.) викидались. Широко, як ніколи перед тим, орґанізовувалась провокація при допомозї добровольцїв з рядів чорної сотнї. По наказу з гори явно нарушались адміністрацією навіть ті мізерні правила і закони, які давали хоч тїнь можливости леґально захищати пролетаріятови свої клясові інтереси. А над усїм реготала ся і справляла свої поліцїйні орґії безправства і насилля „усиленна“, „надзвичайна“ і всяка иньша *охрана*.

Вісїм років такого життя — після того, як робітнича кляса перевернула була до гори дном усей державний будинок Романових — це добра школа для того, щоб зрозуміти широкій робітничій масї механїзм царсько-дворянського деспотизму, щоб перенятись до основ свого єства бажаннем не оставити камня на каменї з істнуючого порядку.

Велику, дуже велику прислугу зробила цїй підготовцї робітничої кляси до нової революцї Державна Дума і її *соціяльдемократична фракція*. Московське дворянство і всеросійська буржуазія показали там прилюдно своє справжнє обличе — обличе еґоїстичного експльоататора-визускивача і ворога інтересів широких мас народнїх. Так само і лїберали московські показали перед народом, як вони захищають „народню свободу“. Одна соціяль-

демократична фракція як третьої так і четвертої Думи, ризикуючи кожного дня опинитись там же, де опинились товариші - депутати другої Думи, міцно стояла на сторожі народніх прав і несла далі перед ними, супроти цілого натовпу озвірілих і диких ворогів, пролетарський прапор революції і соціялїзму. Соціяльдемократи тягнули за собою і трудову селянську ґрупу Думи, з якою раз у раз вкупі виступали.

Селянство на місцях, після усіх ґубернаторських втихомирень і хитрих обманливих засобів „землеустроїтелїв" і „переселителїв", часово неначе заспокоїлось. Але під цим зовнїшним спокоєм ішла велика внутрішня робота *культурного*, а у нас на Україні, як і в инших не-російських провінціях, і *національного* відродження. Ознакою цього був насамперед кольосальний зріст хлїборобської кооперації, яка повстала на ґрунті попередньої полїтично-революційної орґанїзації селянства і яку не могли загальмувати жадні перепони адмінїстрації. Але хутко земельно-реформаторська полїтика правительства і панської Думи виявила усї прикмети банкротства, яке почалось зпочатку масовим поворотом з Сібіру обдурених правительством переселенцїв, а потім масовою продажею з молотка за довги довжників Селянського Банку. Самі думські чорносотенці („праві"), а за ними і „октябристи" мусїли признати факт сього банкротства. Селянство ж відповіло на нього новим гомоном *про землю*. Аґрарні розрухи і страйки сїльских робітників

за останні два роки знов появились в рубриці ґазетних новинок.

Так помалу, але неминуче назрівала нова, більшого ще розмаху і більше складна революція—як результат нездійснення назрілих корінних потреб російської держави. Революція грозила не оставити цеглини на цеглині з держави царів, бо в русло її вплелись і вимоги поневолених націй, що теж виросли безмежно і скристалізувались за час пореволюційної реакції. Серед народу говорено по всіх закутках Росії, що тепер „не будемо вже щадити своїх ворогів, як по дурному на своюж голову щадили їх за першої революції“.

Літо 1914 року принесло нам, після декількох хвиль широкої забастовочної боротьби, вже перші великі політичні демонстрації в Петербурзі, а за ними барикади в робітничих кутках міста. Петербурґ згадав январські дні 1905 року. І революційне тремтінне гіскрою перекидалось вже на всю Росію і до нас на Україну.

Війна затиснула залізними кліщами цей підйом народу, хоча й не обійшлось, особливо у нас на Україні і в Сібірі, без революційних спроб припинити мобілізацію. За помічу війни самодержавіе здержало революційну хвилю, та, розумієть ся, не тільки не усунуло причин, що викликали цю хвилю, але за вісім місяців істновання війни зробило ці причини більш тяжкими, більш дошкульними.

Вже при першій мобілїзації робітники, як по містах, так і на селах, давали обіцянку не кинути рушниць, повертаючись до дому, заки нарід не одержить прав. Брехня правительства і злиднї війни показали, що починати боротьбу за права треба тепер же, не чекаючи кінця війни, і що першим кроком цеї боротьби за власть народу мусить бути спиненне непотрібного пролиття крови, і покаранне тих, хто викликав війну. Ми маємо силу вісток від самих салдатів з военного фронту про те, як революційна думка робить хуткі поступи в рядах салдатів. І ці оповідання воскресають часом живі ще досї революційні картини з манджурсько-сібірського поля.

Такіж вістки йдуть з городів і сел. „Треба щось робити!“—так починають люде невиразно ще складати свою думку за революційну боротьбу. Селяне знову обмірковують потребу відібрання панських земель.

Революція неминуча, і вона вже не за горами, і робітники по містах і на селах мусять негайно до неї готовитись.

IV. Національні змагання українського народу і український пролєтаріят.

Могутнїй плуг революції 1905—6 років глибоко розорав свідомість і потреби широких мас народнїх, в тім числї і потреби культурні. Два роки зробили тут стільки, як не змогло зробити

ранійш століте. А раз прокинувшись, ці культурні потреби мас народніх неминуче виявились в формі рідній, національній, для кожної національної области Росії окремій, а на Україні в формі національно-українській.

От тут-то і криеть ся загадка, чому український рух виріс так сильно якраз після революції і чому його не змогла загальмувати уся столипінська і післястолипінська реакція. Для нас, соціяльдемократії, це не було несподіванкою, бо ми саме розгойдували маси народу і ми тоді ж розуміли, що так неминуче буде, хоча й в часї самої революції культурні, а вкупі з ними і національні потреби не грали ще першорядної ролї. І те, що український національний рух на російській Україні розріс ся саме в часї реакції, дає нам, робітничій партії, яка стоїть завжди на реальнім (справжнім, не вигаданім) ґрунті, безперечний доказ, що рух цей виходить з самих народніх мас, що він є потребою мас і коли так, то й ми, соціяльдемократи, мусимо до його йти й його боронити.

Тому-то всї течії української соціяльдемократії завсїгди, а особливо в останні роки, ясно і виразно виставляли національно-культурні домагання для України, борючись одночасно з шовінїзмом української буржуазії. А під впливом і на жаданне українських соціяльдемократів, що входили в соціальдемократичну партію Росії, і ся остання партія, як і соціяльдемократична фракція Думи,

були примушені підтримувати теж українські національні домагання.

Війна поставила національну справу поневолених націй Росії, а особливо українську справу, на перше місце. Перед цілою нашою нацією стало питанне — або здобути одним махом усе, аж до державної самостійности України, або далі поневірятись в царськім ярмі. Меч війни і меч революції нарушають раз у раз усі міркування спокійних часів. І на всі високовчені закиди противників самостійности України можна лише відповісти, що саме з економічного боку Україна найбільше терпіла від злуки з московською державою і що розвиток продуктивних сил України явно диктує порвати сю злуку.

Бо для пролетаріяту ж далеко не байдуже, чи гальмуеть ся, чи ні розвиток продуктивних сил краю, бо від сього залежить і саме матеріяльне істноване пролетаріяту. Тим більше, що революційний розрив з Росією несе неминуче за собою відібрання дворянських та инших земель великого землеволодіння на користь мас народу і повну дедемократизацію політично-громадського життя, а вкупі з тим і свободу робітничої орґанізації та соціялістичної боротьби.

Тому то робітнича кляса на Україні мусить взяти в дану хвилину рішучу участь і в загальнонаціональних українських змаганнях, а не лише в революційній боротьбі проти царизму. Але борю-

чись за права і самостійність української нації, український городський і сільський пролетаріят повинен уже тепер заняти нападаючу позицію супроти власної української буржуазії, власного українського панства, він повинен стати усіма своїми орґанїзованими силами на сторожі власних своїх клясових інтересів і інтересів справжньої демократії. Вузько-націоналїстичні змагання, без глибокого соціяльного і демократичного змісту і тим більше тоді, коли за ними криеть ся особиста спекуляція на імени і інтересах нації, а також поклики буржуазії забути клясові ріжниці і власну робітничу партію, мусять бути осуджені і відкинені пролетаріятом—байдуже, що їх накидають нам українці,—бо такого характеру робота нічим не ріжнить ся для нас від роботи російських націоналїстів.

Таким чином український пролетаріят може приняти політичне домаганне вільної і самостійної України, як свое власне домагане, лише в імя економічних і полїтичних інтересів широких мас народу, в імя інтересів української демократії. І тому, що від здійснення сього нашого національно-полїтичного домагання Україна мусить перетворитись в демократичний край, де селянство держатиме усю землю, а цілий нарід матиме в своїх руках усю державно-громадську власть, — тому домаганне це іде по

лінії цілої европейської демократії і цілого міжнародньогозорґанізованого пролєтаріяту. Воно мусить бути признане і приняте і справжньою російською демократією і тими російськими соціяльдемократичними орґанізаціями, які лишились вірними і в часї війни своїм демократичним і соціялїстичним принціпам (думкам). Таже ж треба думати, що заяви російської демократії і постанова проґрами Соціяльдемократичної Партії Росії про „самоозначеннє" („самоопредєлєніє") поневолених націй, які входять в склад російської держави, не є лише пустими словами, а обовязуючим наказом.

Війна розпочала новий період всесвітньої історії. Неминучість сього передбачав і інтернаціонал (міжнародня орґанізація робітників) на своїх конґресах (зїздах), і коли всесвітні події пішли не точно так, як це до війни уявлялось міжнародній соціяльдемократії, то се ще не значить, що дальші події і кінцевий результат підуть на некористь міжнародного пролєтаріяту, а на користь буржуазії. І чим дальше пануючі кляси затягують війну, тим більший віщує вона крах сучасному порядкови в Европі і більшу бурю з низів усїх народів.

Українському пролєтаріятови, як і цілій українській справжній демократії треба дивитись таким чином бадьоро в будуччину, бо й наше діло і діло демократичної самостійної України уже лягає в той малюнок, який виводить своєю рукою невмолима історія. Малюнок же цей—се нова ґео-

графія Европи, де кожен нарід (нація) стає вільний в своїх етноґрафічних межах, і де всї вільні народи творять одно вільне обєднаннє. Ми ждемо і йдемо на зустріч теї бурі!

V. Куди йти?

Тепер доволї ясно, які наші, українського робітництва, інтереси та куда нам йти.

Копати дужче могилу царському порядкови, користуючись скрутним становищем правительства. Простелювати шлях революції і перетвореню великої та безглуздої деспотичної держави царів самими розкованими народами в ряд вільних демократичних народних держав. Стояти на сторожі власних клясових інтересів, як політичних (республїканська форма державного устрою, загальне, рівне, пряме і тайне виборче право до усїх державних і громадських установ, однопалатна система парляменту, повні горожанські свободи і т. и.), так і економічних (повні робітничі закони про страхування—як в городї так і на селї, те саме про 8 и годинний робочий день, повний перехід усїх земель великих власників на користь усього народу, і таке инше). Отсе основи того, в імя чого український пролетаріят мусить усїма силами розвинути як найдужче свою роботу.

Та для здійснення сього потрібно як найшвидше обновленнє і поширеннє робітничої орґанїзації, як в містах, так і на селах. Орґанїзація, се основа всїх зма-

ґань, усеї роботи і усїх перемог пролетаріяту. В сучасних обставинах орґанїзація ся може бути заки що тільки тайною-нелеґальною. Тому:

До орґанїзації насамперед, товариші!

Під прапор Української Соціяльдемократії!

А кожен гурток, кожна орґанїзація, що вже істнують, або народять ся, мусять негайно розпочинати аґітаційну працю, як серед робітників і селян, так і серед салдатів, проти війни і проти її винуватцїв в імя революції. Нарід скрізь вже сам прокидаєть ся і праця наша хутко ростиме.

Геть війну! Нехай живе нова революція! Усї права і уся власть народові! Земля селянству! 8-и годинний день праці робітникам! Воля і самостійність усїм народам, воля і Українї, во імя вільного єднання всїх народів!

І. Гилька.

Софія.
Цвітень 1915 р.

[illegible]

[illegible] Тому:

[illegible]

уваги:

[illegible]

[illegible]

[illegible] хутко росіян[illegible]

[illegible]

[illegible]

Видання Української Соціяльдемократії.

Досі вийшли:

№ 1. **ПАРВУС: „На оборону демократії — проти цариз-
му!“**, 1914 р., ціна 6 копійок (15 сотнів, 15 сантимів).

№ 2. **ІВАН ГИЛЬКА: „Війна і завдання українського робітництва“**, 1915 р., ціна 4 копійки (10 сотиків, 10 сантимів).

Замісць заповідженої брошури **про землю**, № 3-ім друкуеть ся:

№ 3. **МИКОЛА ГАНКЕВИЧ: „Соціялїстичний Інтернаціонал і війна“**, 1915 р., ціна 8 копійок (20 сотиків, 20 сантимів).

Готуеть ся до друку нова брошура про **„Наші орґанїзаційні завдання“**.

Виходить неперіодично робітничий орґан Укр. Соціяльдемократії **„Робітничий Прапор“**.

Тимчасова адреса редакції «Робітничого Прапора» і видавництва Української Соціяльдемократії така: **България, София,** Boîte de poste № 119, Sofia, Bulgarie.

Ціна 4 копійки (10 сотиків, 10 сантимів).